Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Viite:
Perustuslakivaliokunnan asiantuntijapyyntö 15.9.2017

Asia:
Hallituksen esitys laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 41/2017 vp)

Rajavartiolaitoksen tehtävät ja toimivaltuudet

Totean yleisellä tasolla, että mitä vaativammasta rikostorjunnasta on kysymys, sitä tarkemmin on harkittava tehtävien ja niiden hoitamisessa tarvittavien toimivaltuuksien antamista muille kuin rikostorjunnan yleisviranomaisena toimivalle poliisille. Oikeusturvanäkökulmasta on kysymys tehtävien hoitoon ja toimivaltuuksien käyttöön liittyvistä koulutus- ja osaamisvaatimuksista.

Nyt ehdotetut Rajavartiolaitoksen tehtävien ja toimivaltuuksien laajennukset eivät vaikuta merkittäviltä.

Tehtävien osalta olisi kysymys merilain, meriteiden sääntöjen ja sisävesisääntöjen rikkomisesta sekä tieliikennelain rikkomisesta rajanylityspaikoilla. Nämä tehtävät näyttäisivät liittyvän luontevasti Rajavartiolaitoksen nykyisiin tehtäviin.

Rajavartiolaitokselle ehdotetaan oikeutta niin kutsuttuun rynnäkkötarkkailuun (tekninen kuuntelu, tekninen katselu ja tekninen seuranta rikostorjunnan toimenpiteen turvalliseksi suorittamiseksi). Ehdotus vaikuttaa työturvallisuussyistä perustellulta.

Esitutkintatoimivaltuuksien osalta olisi kysymys televalvonnasta törkeiden kätkemisrikosten, ammattimaisten kätkemisrikosten ja törkeiden väärennysten selvittämiseksi. Perusoikeusarvion näkökulmasta on merkityksellistä, että poliisilla (ja Tullilla) on jo nykyisellään oikeus käyttää televalvontaa näiden rikosten selvittämiseksi ja Rajavartiolaitoksella on jo nykyisellään oikeus käyttää televalvontaa eräiden muiden rikosten selvittämiseksi.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Käyntiosoite Snellmaninkatu 1 A, Helsinki • Puhelin 0295 16001 • e-mail etunimi.sukunimi@okv.fi
Postiosoite PL 20, 00023 Valtioneuvosto Telefaksi 09 160 23975 Internet www.okv.fi

Lakisystematiikka

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntaa koskevan sääntelyn erottaminen omaksi laikseen rajavartiolain Rajavartiolaitoksen perustehtäviä koskevasta toimivaltuussääntelystä (vrt. laki rikostorjunnasta Tullissa sekä laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa) ja poliisilakiin tehtävistä poliisin rikosten estämistoimivaltuuksia koskevista viittauksista luopuminen selkeyttävät sinällään sääntelyä Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan hahmottamisen näkökulmasta.

Toisaalta eri viranomaisten rikostorjunnan muodostaman kokonaisuuden hahmottaminen on vaikeaa ja vaarana on myös eri viranomaisia koskevan sääntelyn tarpeeton sisällöllinen eriytyminen. Yksi tulevaisuuden vaihtoehto voisikin olla kaikille rikostorjuntaviranomaisille yhteinen rikosten estämisen toimivaltuuksia koskeva laki samaan tapaan kuin jo nykyisellään rikosten selvittämisen toimivaltuuksista säädetään kaikkien rikostorjuntaviranomaisten osalta pääosin esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa.

Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen osalta tehtävä- ja toimivaltuuskokonaisuuden hahmottamiseen vaikuttaa myös näiden viranomaisten yhteistoiminta, josta säädetään PTR-laissa. Oman kokonaisuutensa muodostavat poliisilain 5 luvun 3 §:ssä sekä sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 89 §:n 2 momentissa tarkoitettu salainen tiedonhankinta rikosten paljastamiseksi sekä siviili- ja sotilastiedustelulaeilla säänneltäväksi suunniteltu toiminta. Tiedollisista toimivaltuuksista (tiedonsaantioikeudet ja henkilötietojen käsittely) rikostorjunta- ja muissa tehtävissä säädetään kunkin rikostorjuntaviranomaisen osalta erikseen.

Apulaisoikeuskansleri Kimmo Hakonen